

4.3.2013

Dnro:
210/601/2013

Teleyritykset

Digitaalisen jäämistön käsittely

Kuolinpesän osakkaiden oikeus digitaaliseen jäämistöön

Taustaa

Yhteiskunnan sähköistyminen on johtanut siihen, että yhä merkittävämpi osa ihmisistä hyödyntää erilaisia sähköisiä palveluita jokapäiväisten asioidensa hoitamiseen. Sähköiseen ympäristöön tallentuu tietoja viestinnästä, tehdyistä oikeustoimista ja muusta toiminnasta. Osalla tallentuneista tiedoista on merkitystä kuolinpesän selvittämisessä henkilön menehtymisen jälkeen.

Viestintävirasto (tuolloin Telehallintokeskus) on antanut vuonna 2000 asiassa 297/531/00 päätöksen teleyrityksen oikeudesta antaa kuolleen henkilön omaisille pääsy henkilön viestintään. Viestintävirasto on katsonut, että tapauksessa ei ole voitu poiketa televiestinnän luottamuksellisuuden suojasta. Päätös on perustunut jo kumottuun televiestinnän tietosuojalakiin, jonka 4 §:n 1 momentin mukaan televiestintä on luottamuksellista, jollei sitä ole tarkoitettu yleisesti vastaanotettavaksi. Viestintäviraston päätöksestä on valitettu Kouvolan hallinto-oikeuteen, joka on hylännyt valituksen päätöksellään 01/0416/2.

Televiestinnän tietosuojalain korvasi vuonna 2004 voimaan tullut sähköisen viestinnän tietosuojalaki. Se sisälsi asiallisesti televiestinnän tietosuojalakeja vastaavan säännöksen. Laissa myös säädettiin nimenomainen vaitiolovelvollisuus teleyrityksen työntekijöille käsittelemistään viesteistä.

Aihetta käsittelevä oikeustieteellinen asiantuntijaselvitys on nostanut esiin tarpeen selkiyttää teleyritysten oikeutta luovuttaa digitaalinen jäämistö kuolinpesälle.

Lainsäädäntö

Perustuslain (731/1999) 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Pykälän kolmannen momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 4 §:n mukaan viesti ja tunnistamistiedot ovat luottamuksellisia, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Lain 8 §:n 1 momentin mukaan viestin lähettäjä tai se, jolle viesti on tarkoitettu, voi käsitellä omia viestejään ja niihin liittyviä tunnistamistietoja, jollei laissa toisin säädetä. Pykälän toisen momentin mukaan viestejä ja tunnistamistietoja saa käsitellä myös viestin lähettäjän tai sen, jolle viesti on tarkoitettu, suostumuksella tai jos laissa niin säädetään.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain 5 §:n 3 momentin mukaan teleyrityksen, lisäarvopalvelun tarjoajan, yhteisötilaajan tai teleurakoitsijan palveluksessa oleva tai ollut ei saa ilman viestinnän osapuolen tai paikannettavan suostumusta ilmaista, mitä hän on tehtävässään saanut tietää viesteistä ja tunnistamistiedoista, ellei laissa toisin säädetä.

Asiantuntijaselvitys

Helsingin yliopiston siviilioikeuden professori Urpo Kangas on laatinut vuoden 2012 aikana selvityksen digitaalisen jäämistön oikeudellisesta asemasta. Selvityksessä Kangas tarkastelee aihetta muun muassa perusoikeuksien, jäämistöoikeuden ja erityislainsäädännön näkökulmasta.

Perusoikeuksien osalta Kangas pitää selvänä, että henkilön oikeus luottamukselliseen viestintään päättyy kuolemaan. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään katsonut joidenkin perusoikeuksien suojaavan myös vainajaa, mutta vallitsevan paradigman mukaan kirjesalaisuus ja luottamuksellisen viestin perusoikeussuoja päättyvät henkilön kuollessa. Vastaavasti myöskään viestinnän toisen osapuolen perusoikeuksien ei voida katsoa ilman lainsäädäntöperustetta rajoittavan perikunnan oikeuksia vainajan digitaaliseen jäämistöön.

Rikoslaisissa säädetyn viestintäsalaisuuden loukkauksen näkökulmasta on Kankaan mukaan johdonmukaista, että vain elävän ihmisen lähettämän tai vastaanottaman kirjeen luvatonta avaamista ja siihen rinnastuvaa tekoa pidetään rikosoikeudellisesti viestintäsalaisuuden loukkaamisena. Tunnusmerkistön täyttymisen näkökulmasta ratkaisevaa on teon oikeudettomuuden arviointi.

Myöskään erityislainsäädännössä asetetut vaitiolo- tai salassapitovelvollisuudet eivät Kankaan mukaan rajoita perillisten oikeutta digitaaliseen jäämistöön. Perintöoikeus on yleisseuraanto, jossa vainajan koko omaisuus siirtyy perillisille. Yleisseuraantoa ei voida rajata koskemaan ainoastaan pesän selvittämiseen liittyviä asiakirjoja, vaan se kattaa oikeuden kaikkeen vainajan viestintään. Kankaan mukaan on oikeudelliselta kannalta selvää, että digitaalinen perintövarallisuus kuuluu kokonaisuudessaan kuolinpesään.

Voimassa olevan oikeuskäytännön osalta Kangas toteaa, että hallinto-oikeuden ratkaisulla 01/0416/2 ei ole ennakkotapausarvoa. Ratkaisua on perusteltu ainoastaan tekemällä johtopäätöksiä luottamuksellisen viestin suojan käsitteestä. Arvioinnissa ei ole kiinnitetty lainkaan huomiota perusoikeussuojan päättymiseen. Päätös ei siten Kankaan mukaan täytä hyvälle oikeudelliselle ratkaisulle asetettavia vaatimuksia.

Kangas on julkaissut selvityksensä lopputulokset teoksessaan Digitaalinen jäämistövarallisuus (2012, Talentum).

Viestintäviraston tulkinta

Viestintävirasto katsoo, että henkilön kuollessa hänen kuolinpesänsä osakkaat tulevat yleisseuraannon perusteella sähköisen viestinnän tietosuojalain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuiksi viestinnän osapuoliksi vainajan sijaan. Osakkaat voivat siten hallinnoida vainajan digitaalista jäämistöä perintökaaren (1965/40) 18 luvussa kuvatulla tavalla.

Viestintäviraston tulkinnan mukaan teleyrityksillä on oikeus luovuttaa perittävän viestit ja niihin liittyvät tunnistamistiedot kuolinpesän osakkaille. Vastaavasti osakkaille voidaan luovuttaa tietojen hallinnointiin tarvittavat kirjautumistunnukset ja muut vastaavat tiedot. Tiedot voidaan luovuttaa samojen käytäntöjen mukaisesti, kuin tiedot olisi voitu luovuttaa perittäville itselleen tämän vielä eläessä.

Teleyrityksille ei ole Viestintäviraston valvomassa lainsäädännössä asetettu velvollisuutta luovuttaa vainajan viestintään liittyviä tietoja kuolinpesän osakkaille edes korvausta vastaan. Velvollisuus voi kuitenkin perustua esimerkiksi sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen.

Lisätiedot

Lisätietoja asiassa antaa turvallisuussäätelyryhmän päällikkö Jarkko Saarimäki, +358 40 8360 397, jarkko.saarimaki@ficora.fi.

Asta Sihvonen-Punkka
Pääjohtaja
Viestintävirasto

Jarkko Saarimäki
Päällikkö
Viestintävirasto

Jakelu Teleyritykset

Tiedoksi Liikenne- ja viestintäministeriö